

Ляшенко В. В. Особливості інноваційної діяльності викладача вищої школи в контексті формування педагогічної майстерності / В. В. Ляшенко, К. І. Ляшенко // Підготовка майбутнього фахівця до професійної діяльності в умовах інноваційного освітнього простору : Збірник матеріалів регіональної науково-практичної конференції. – Частина 1. – Донецьк: КВЗН Донецький педагогічний коледж, 2011. – С. 349 – 354.

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Ляшенко К.І., Ляшенко В.В.

ВП «Лисичанський педагогічний коледж

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка»

У статті на підставі аналізу літературних джерел розглянуті питання професійної компетентності, інноваційної діяльності сучасного викладача вищого навчального закладу, складники та професійно значущі якості викладача; імідж викладача в умовах гармонізації вищої освіти до європейських стандартів та шляхи формування позитивного іміджу для успішної діяльності викладача, висвітлення питань новітніх стандартів у роботі педагога вищої школи.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, педагогічний імідж, компетентність, професіоналізм, педагогічна майстерність, креативність, моральні якості.*

Сучасне насичене активними подіями життя вимагає від кожної професійно зорієнтованої людини певних оптимальних для нинішнього суспільства якостей особистості. Для того, щоб бути конкурентоспроможним на ринку праці, відповідати висунутим нам вимогам, бути еталоном, фахівцем-майстром у своїй роботі, ми повинні завжди «тримати руку на пульсі» подій, досконало володіти інноваційними перлинами професійної діяльності.

Інноваційні процеси в галузі освіти виникали в різні історичні періоди і визначали її розвиток. Найбільш широкого масштабу вони досягли в кінці XIX - початку XX ст. в Росії, Німеччині, Франції і США, які відрізнялися яскраво вираженою творчою спрямованістю і нестандартністю підходів до навчання і виховання. Цей досвід висвітлений в роботах С.Т.Шацького, А.І.Піскунова, З.І. Равкіна і інших. Педагогічні ідеї того часу були сприйняті і розвинені в радянських школах 20-30-х років (школах-комунах, школах-лабораторіях та інше).

Метою статті є висвітлення досліджень з проблеми професійної компетентності, інноваційної діяльності та іміджу сучасного викладача вищого навчального закладу.

Новий етап створення інноваційних навчальних закладів пов'язаний з політикою демократизації українського суспільства. Реформування освіти в 90-х роках сколихнуло ініціативу професорсько-викладацького складу, пробудило інтерес до педагогів-новаторів. Оскільки педагогічні інновації виконують безліч функцій в розвитку освітньої системи і стають масовим явищем, управління творчими пошуками також набуває характеру системного процесу. Для створення цілісної системи підготовки викладача до інноваційної діяльності необхідно виявити загальні механізми цієї підготовки.

Розглядаючи поставлене завдання в двох підсистемах безперервної педагогічної освіти: вузівської і післявузівської та виділяючи її особливості, слід відмітити, що на вузівському етапі мета полягає у визначенні можливостей використання інноваційного механізму при вивченні різних предметів, в аналізі роботи різних частин навчальної програми педагогічного вузу. Іншими словами, розгляд цільової, змістовної, методичної (управлінської і мотиваційно-стимулюючої) сторін інноваційного навчання дозволить показати в єдності еволюційний момент, закладений в ньому. Виявлення ж умов інноваційного навчання дозволяє розкрити механізм і розробити технологію процесів, що забезпечили високу ефективність результатів навчальної діяльності. Дуже важливо, що інноваційне навчання забезпечується не застосуванням окремих способів навчання, а пов'язане з переглядом процесу придбання знань, розробкою нового стилю навчання. Цей перегляд передбачає рішення системи мети і завдань: аналіз змістовної сторони навчального процесу і розробку технології представлення матеріалу та вивчення технології його обробки, вибір і застосування методів, прийомів, засобів і форм навчання.

Дослідження показали, що інноваційні процеси - важливий шлях подолання формалізму в навчанні. Відмітною особливістю навчально-пізнавальної діяльності при інноваційному навчанні є тип оволодіння знаннями, створення умов включення тих, хто навчається в творчу діяльність (творчу, самостійну), зумовлену:

- видом навчальної діяльності (спостереження і практична дія переважають над слуханням або супроводять його);
- логікою пізнавального процесу (індукція переважає над дедукцією);
- психологією пізнавального процесу (аналіз через синтез, асоціативний і евристичний механізми, зв'язок інтуїтивного і логічного);
- джерелом знання (опора на образ, на наочність).

Цілком логічним є ствердження: інноваційне навчання може і повинно зробити свій внесок в організацію процесу навчання, у вдосконалення навчання. Такий тип освітнього процесу пов'язаний з творчим пошуком на підставі досвіду, що є і його відповідним

збагаченням. Виникає проблема готовності викладача до використання нововведень в навчальному процесі не тільки в значенні здатності усвідомити нове дидактичне завдання, проаналізувати можливості нових видів навчально-пізнавальної діяльності, але передусім в значенні наявності у нього відповідного особистісного досвіду, широти розуміння проблеми інноваційної діяльності і осмислення власної готовності взяти участь в цьому процесі.

У зв'язку з бурхливим розвитком ринку і відповідної йому сфери освітніх послуг вищої школи, кардинальними змінами її організаційно-економічних та соціально-психологічних умов функціонування, основними критеріями педагогічного професіоналізму сучасного викладача вищого навчального закладу постають: ділова ініціатива, інноваційність мислення, комунікативна компетентність, здатність викликати симпатію, здійснювати сприятливе враження і позитивно впливати на тих, хто оточує, створювати обстановку психологічного комфорту та довіри. Як наслідок, професійно-педагогічний імідж викладача починає набувати властивості одного з основних ресурсів, що забезпечують як високий соціальний престиж і успішність функціонування національної системи вищої освіти в цілому, так і конкретного вищого навчального закладу, зокрема. Це, у свою чергу, викликає необхідність цілеспрямованої підготовки майбутніх викладачів вищої школи до створення свого ефективного професійно-педагогічного іміджу.

Серед найважливіших завдань педагогічної освіти – розвиток особистісних потенційних характеристик педагога, освоєння та вдосконалення ним професійних технологій. За таких умов виникає необхідність формування нового стилю соціальної поведінки майбутнього педагога, відповідної завданням розвитку суспільства, що у свою чергу, веде до розкриття проблеми, пов'язаної з таким явищем як імідж, і викликає потребу його вивчення. Імідж – загальний компенсуючий механізм особистості, орієнтований на діяльність, являє собою фундаментальну морфему психологічної активності. Він містить цілеспрямований образ, покликаний здійснити певний емоційно-психологічний вплив на людину. Якщо говорити про педагогічний імідж, то такий образ створюється відповідно до уявлень педагога про ідеальну манеру професійної діяльності, спілкування, зовнішнього вигляду і активно впливає на формування професійно-педагогічної культури. Він вимагає від педагога підбору індивідуального власного стилю роботи та оволодіння спеціальними технологіями самопрезентації.

Здійснимо невеликий екскурс в історію становлення і розвитку професії вчителя. Початковий етап починається з розквітом Давньогрецької держави, в якій були здійснені перші спроби окреслити вимоги до педагога. У цей період вчитель стояв поруч з філософом – любомудром, оратором – златоустом, божественним поетом, пророком-віщуном, царем. Оратори Давньої Греції та Риму уособлювали в собі образ добропорядного громадянина, який мав силу волі та розуму, викликав довіру. Його найважливішими моральними

якостями були: чесність, скромність, доброзичливість, передбачливість. Автор концепції виховання джентльмена – англійський філософ Джон Локк, розробив програму виховання хлопчика для дітей аристократичного походження починаючи з раннього віку та систему формування характеру. Він прагнув, щоб сам вчитель спочатку був джентльменом, виховував вільну особистість, не зазіхав на її свободу. К.Ушинський справедливо вважав, що справа вчителя скромна ззовні – є однією з великих справ в історії людства. Видатний український педагог Антон Семенович Макаренко, серед вимог до професійних якостей педагога, визначив можливість і уважне ставлення до особистості. Він застерігав, що учні вибирають вчителя і більш за все цінують його за майстерність, кваліфікацію, золоті руки, глибоке знання предмету та ясний розум. Сучасний етап – період розвитку спеціальних досліджень та наукових підходів до формування образу педагога. Синтезуючи вищесказане, слід підкреслити велике значення позитивного педагогічного іміджу. Складові характеристики: вміння презентувати себе; свою педагогічну позицію, яка спрямована на взаємодію з колективом дітей, педагогічний статус педагога; засіб вираження своєї професійної компетентності, зовнішній вигляд, педагогічна майстерність і такт, етикет, фахова компетентність, моральні якості, духовність, зовнішній вигляд, психологічну витримку і психічне здоров'я, емоційна стабільність, толерантність, вихованість, наполегливість, високий рівень знань і умінь, доброта, розуміння, ввічливість, бездоганна вимова, вміння спілкуватися, комунікабельність. Звичайно, даний список можна продовжувати. Адже в цьому і полягає інноваційність, у здатності постійно працювати над собою. Займатися самоосвітою та самовдосконаленням. Але це вже тема наступної статті.

Інноваційна діяльність педагога, на нашу думку, повинна також базуватися на організації творчих, науково-практичних, інформаційно-дослідницьких семінарах, конференціях різного рівня із залученням великого кола учасників. Яскравим прикладом цього є проведення зустрічей з ветеранами спорту, діючими видатними спортсменами, тренерами, керівниками закладів спортивної спрямованості. Це дає змогу як організаторам, так і учасникам даного виду діяльності показати свої здібності, креативний, нестандартний підхід, динаміку росту педагогічної майстерності. Це - ефективний спосіб залучення студентської молоді до активних занять фізичною культурою та спортом, пропаганда здорового способу життя. Також варто зазначити, що це має неоціненний вплив на студентів не тільки спеціальності «Фізичне виховання», а й на студентів, котрі не мають безпосереднього відношення до спеціалізації фізичного виховання. Позитивний приклад, перейняття педагогічного, професійно-спортивного досвіду – невід'ємна складова формування педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу, який прагне до нових звершень.

Для створення оптимального функціонування сучасної освітньої системи необхідний інноваційний підхід до тих, хто навчається, створення передумов для інноваційного навчання педагога, який займе в навчальному закладі лідируючу, але не домінуючу позицію; буде виконувати функції режисера; буде грати роль не тільки організатора, але і співучасника такого навчального процесу, який будується як діалог тих, хто навчається, з пізнавальною реальністю, з іншими людьми, ведучого до збагачення їх особистісного досвіду.

Таким чином, для успішної педагогічної діяльності викладачеві вищого навчального закладу повинні бути притаманні високий професіоналізм та компетентність, педагогічна майстерність та позитивний імідж. Викладач повинен постійно працювати над постійним вдосконаленням своєї компетентності, педагогічної майстерності та створенням позитивного іміджу.

Подальші дослідження планується провести у напрямку вивчення проблем становлення професійної компетентності викладача вищої школи.

Література:

1. Віаніс-Трофименко К.Б., Лісовенко Г.В. Підвищення професійної компетентності педагога. - Х.: Вид.група» Основа», 2007. – С.13.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Метод .посіб. для студентів магістратури. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – С.59-72.
3. Гриньова В. М. Педагогічна культура майбутнього вчителя: навчальний посібник для студентів, викладачів та вчителів. – Х.: ХГПУ ім. Г.С.Сковороди , 1996. – 104 с.
4. Гусак Н.В. Компетентність та формування професійної самосвідомості як складової професіоналізму// Наукові записки НПУ ім. Н.П.Драгоманова. –2007. – Вип.69. – С.94-101.
5. Калюжний А. Технология построения имиджа учителя // Педагогическая техника. – 2005. – №3. – С.103-108.
6. Ніколаєва Л. Педагогічний імідж, його взаємозв'язок з професійно-значущими якостями педагога// Освіта. Технікуми. Коледжі. Навчально-методичний журнал. – 2008. № 1(20). – С. 38-41.
7. Михайлюкова Т. Навчати творчості// Проблеми освіти. – 2007. – №47. - С. 23-39.
8. Маркова А.К. Психология труда учителя. – М.: Просвещение, 1993.-193с.